

TIDEVARVET

N:r 3: 1929

Den 11 januari 1929 avled i sitt hem i Uppsala professor emeritus Hjalmar Öhrvall i en ålder av 77 år.

När de florbekämpade standaren sänktes vid Hjalmar Öhrvalls eld-begångelse, var det icke endast en symbol för lärjungarnes tack till sin gamle vördade lärare. Det var en hel generation som med Öhrvall gick i graven. Han var det kvarlevande 80-talet, den evigt unge verdandisten, den omutlige sanningssökaren och frihetskämpen, outröttligt i sitt folkupplysningsarbete. De för sin rätt kämpande kvinnorna stå i en djup tacksamhetsskuld till Hjalmar Öhrvall.

Doktor Karolina Wideström ger i detta nummer av Tidevarvet uttryck för denna tacksamhet.

Regeringen vill sitta ledande artikel.

Tidevarvet uppskjuter behandlingen av statsverkproposition till nästa vecka, då den fått sin belysning genom remissdebatten.

Uteblivandet av apelsintullens avskaffande, som borde vara en av vinterns angelägna frågor, har dock redan nu uppfordrat dr. Axel Lundström till en artikel om Apelsintullen.

I sitt andra brev från Frankfurt skriver Elin Wägner om Galérslavarna.

I de stora händelsernas återsken ger Lissi Almer en redogörelse för den femte upplysningskursen som av Kvinnoförbundet för Fred och Frihet hållits i Malmö och Lund.

Tidevarvet upptar i detta nummer till närmare granskning frågan om Tjänstemännens sjukledighet, vilken vi förut i korthet omnämmt i samband med statsrevisorernas yttrande.

Jeanna Oterdahl har sänt Tidevarvet en dikt om Penthesilea, amazonernas drottning. I ett bifogat brev, daterat i jan. 1929, säger hon: 'Jag har haft detta i tankarna sen jag höll på med mina Grekiska sagor, men skrev ned det först i natt. Det är alltså så nytt som möjligt.'

Att Penthesilea skulle ge en nyarsvision av det fega allvar, som fjättras av det förgångnas skugga, ideal, är oväntat och slående.

Befriade av Ruth Persson avslutas i detta nummer.

En del av upplagan åtföljes av en bilaga.

ELFRIDA ANDRÉE

Om 'ett liv — översvallande rikt på ädel konstnärsgärning!' — om 'det mäktiga huvudet, det uttrycksfulla kraftiga väsendet och den livfulla själen, som så lätt kunde tändas av hänförelse, med sådan eld uppgå i sitt arbete och hade till övers så mycket deltagande värme för andra' — så har det nu vid hennes bortgång skrivits om Elfrida Andrée av en som kände henne väl, Henrik Hedlund i Göteborgs Handelstidning.

För mer än sextio år sedan provspelade en 26-årig ung kvinna på Göteborgs domkyrkorgel. Hon hade brutit sin egen bana fram till detta ögonblick. Redan tio år tidigare hade hon organistexamen bakom sig — med särskild utmärkelse. Dock som privatist, ty Musikiska Aka-

demien hade ditills icke erkänt sådan utbildning och examen för kvinnor. Längre tycktes hon heller inte

kunna komma, ty hennes dispensansökan för en organistbefattning blev avslagen. Med sin underbart mogna och medvetna stråvan för ett självständigt arbete hann hon avlägga telegrafistexamen och blir vår förste kvinnliga telegrafassistent — innan riksdagen för hennes skull hann att göra den lagändring, som öppnade organistbefattningen för kvinnor.

Samma år, 1861 alltså, blev Elfrida Andrée Sveriges första kvinnliga organist — i finska kyrkan i Stockholm.

Nu, fem år senare, provspelade hon för att bli domkyrkorganist, en befattning som omgavs med särskilda, garanterade skyddsåtgärder. — Hon tänkte: det är sistå gången jag spelar på den orgeln. Inte antar ett domkapitel en kvinna. Men hon blev antagen. Ty i det

domkapitlet fanns en domprost, eldig och andерik nog att igenkänna och fördomsfritt värdesätta ande och eld och att följaktligen genomdriva Elfrida Andrées val till domkyrkorganist. Han hette Peter Wieselgren.

Mer än en gång kom sedan den gamle domprosten efter slutad gudstjänst upp på orgelläktaren till sin unga organist, som också var en kär och ofta sedd gäst i hans hem, för att säga ett tack med ungefär de orden: idag var min själ tom och död, men med ditt orgelpreludium kom anden.

Så starka voro dock fördomarna, att sina orgelkonserter fick Elfrida Andrée aldrig hålla i domkyrkan. Hon fick med dem söka sig till Tyska kyrkan, — Med lysande humor och patos kunde Elfrida Andrée berätta om sina pilgrimsfärder i Europa till mäktiga, utkorade orgel- och organister. Ofta möttes hon av de senare med djup misstro, ty hon var ju kvinna. Men orglarna kändes vid henne, och tvångorganisterna till detsamma! En gång — i Dresden eller Köpenhamn — snär jag riktigt lade åt på orgeln, berättade hon, »för det kunde jag, när anden kom över mig, sade jag jublande inom mig: 'det du, Paulus lille!' — Ja, här var intet kvinnans tiggande i församlingen, här valde en ström av eld fram i orgelbruset, som inte frågade efter man eller kvinna.

Man kan undra vilken rangplats som kompositist och dirigent Elfrida Andrée skulle ha innehaft, om hon varit man. Hon förenade som få djupa kunskaper och den starka inspirationen. — Under timmar av andlös tystnad kunde hon mottaga inspirationen och samtidigt i sin hjärna utarbete kompositionen i detalj. Sedan var hon färdig att med rasande iver skriva ned ett fullständigt partitur.

Hennes kompositioner omfatta snart sagt alla slag av musikalska konstarter: symfonier, opera, körverk, kantater, stråkkvartetter, violin- och pianokompositioner, sånger för en röst med piano etc. Och med sina två stora svenska mässor är hon den enda bland svenska kompositister som givit sig på denna konst — med undantag för Söderman som ju skrivit en katolsk mässa.

Med sorg och humor kunde Elfrida Andrée antyda att vid anonyma kompositistävlingar: fick hon alltid prisa — så vid en internationell tävling i Bryssel, där hon erövrade samtliga första hederspris, för en symfoni, en stråkkvartett och en orgelsymfoni med stråkorkester.

Tävlingarna vid Musikiska Konstföreningen i Stockholm äro ju också anonyma. Där har Elfrida Andrée vunnit pris för en pianoforte, en pianokvintett samt för balladen Snöfrid för soli, kör och orkester.

Men att vid kapellmästarnas programval anonymiteten var bruten och hon därför a priori bedömdes som »blott en kvinna» — det fick hon både höra och känna. Emellertid gjordes, genom Hans Winderstein i Leipzig och Dresden och Wilh. Stenhammar i Göteborg, orkesterkonserter med enbart hennes

Fort. å sid. 6.

Tjänstemännens sjukledighet

Statsrevisorernas anmärkningar rörande sjukfrekvensen bland statens tjänstemän ha givit anledning till åtskilliga reflexioner på skilda håll. Revisorerna själva anse sig genom den av dem verkställda utredningen hava på ett tillfredsställande sätt konstaterat en oerhört mycket större sjuklighet bland de kvinnliga än bland de manliga befattningshavarna. Och de uttala som sin åsikt, att den sålunda ådagalagda skillnaden mellan manliga och kvinnliga tjänstemän i fråga om utnyttjande av sjukledighet »i viss mån torde hava sin förklaring i olika hög fysisk och psykisk motståndskraft och måhända även i vederbörandes större eller mindre lämplighet för tjänstgöring av ifrågavarande slags». Revisorerna ingå icke på någon grundligare utredning av hämsammanhängande spörsmål; de anse redan därförutan resultatet av sin undersökning vara så obestridligt, att det bör alldeles särskilt beaktas vid den stundande revisionen av nu gällande avlöningsreglementen.

Statens manliga tjänstemän ha naturligtvis all anledning att känna sig belåtna. Så t. ex. finner man i Svensk Trafiktidning på ledareplats följande uttalande: »Vi tro, att åtminstone de manliga tjänstemännen vid kommunikationsverken kunna ta revisorernas anmärkningar med ett visst lugn. Att de kvinnliga tjänstemännen tillsynes icke dela detta lugn, får väl tillskrivas dels resultatet av statsrevisorernas i ämnet gjorda undersökning, dels det kvinnliga psykets (kvinnopsykets i stats-tjänst) egenartade karaktär, som i varje konstatering av att kvinnan icke är i allo lik mannen, ser ett mans förtrolyk gentemot kvinnan».

På andra håll kräver man, alljämt utgående ifrån att den verkställda utredningens riktighet är höjd över allt tvivel, en mera ingående utredning av grunden till den konstaterade disproportionen mellan kvinnors och mäns sjukledighet. Man har också passat på tillfället att i sammanhang med framförandet av detta önskemål uttala farhågor för de manliga följderna av manli-

ga och kvinnliga tjänstemäns likställighet. »Den rättsliga likställigheten får icke tillåtas att leda till att kvinnan utsättes för att nedsjunka i ett fysiskt undermålighetstillstånd, som gör henne oförmögen att tillfredsställande fylla sina uppgifter i avseende på släktets och nationens upprätthållande», heter det sålunda. Denna i verkligheten ännu icke existerande likställighet skulle alltså vara orsaken till den större sjuklighet bland kvinnorna, som genom revisorernas utredning anse ådagalagd. Läge det icke närmare till hands att i fråga om arbetsförhållanden mellan de jämförda grupperna söka orsaken till den större sjukligheten inom vissa av dem? Det vore det icke skäl att tänka efter om jämförelse överhuvud är möjlig mellan två i fråga om arbetsförhållanden så heterogent sammansatta och sinsemellan olikartade grupper som manliga befattningshavare å ena och kvinnliga å andra sidan?

Det sakliga material på vilket statsrevisorernas utredning grund-

Fort. å sid. 7.

glatt prat om mat

hör man i de familjer som köpa i

Konsum

Billiga och sunda varor i sunda butiker.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.

UTGIFARE

Ala Nilson.
REDAKTIONSKOMMITTÉ.
Elin Wagnér.
Elinström Tamn.
Honorius Hermelin.

REDAKTIONSEKRETERARE

Carl Hermelin.

Motgångsrid 10 12.

Telefon Norr 4842.

EXPEKTION

Telefon Norr 28243.

Kontorstid kl. 10-12 f.m., 1-4 e.m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6,-, halvår kr. 3,50.

kvartal kr. 2,-. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

1 text 20 öre

per millimeter.

Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1929

Wahlstedts Tryckeri Aktieförlag

Storgatan 22

Regeringen vill sitta

Det kunde tyckas, att riksdagen efter ett valår skulle vara den mest innehållsrika. Det borde ju vara då som alla de många valloften skulle infrias. Men ingen väntar sig något sådant. Alla veta, att riksdagen före ett andrårkammarval alltid är den livligaste, då partierna måste överglänsa varandra, och riksdagen efter valet är den minst händelserika, ty då har man »fyra år för sig».

Riksdagens högtidliga öppnande 1929 har ägt rum. Däröfver är intet att säga. Mer än att all grannlåten givetvis passar bäst ihop med en högerregering. — Sedan frontalet. — Varför skall det nödvändigt alltid vara så tråkigt! — För öfrigt var det ganska magert. Och det kan vara en fördel. Vi ha redan för mycket lagar, och det som fattas, kan inte denna regering ge oss.

Högerpressen sväller av stolthet över skattesänkningen på 25 miljoner. Vem blir inte belåten med skattesänkning, och Sv. Dagbl. som nästan känner sig pappa till budgeten, skriver därför med all rätt »en populär budget». Visserligen är det betydligt enklare att åstadkomma skattesänkning när man inte har några förslag med kostnader. Men hur skulle man kunna vänta »annat av ministären Lindman än en »skloks» budget.

Även i avseende på anslagen till försvaret, d. v. s. krigsutrustning har man visat återhållsamhet, men genom högersejren vid valet kunna dessa höjas. Eller också väntar man tills den militära försvarskommissionen slutfört sitt arbete. Då kanske det kan föranleda regeringen att äska större anslag.

I fredens intresse behödar frontalet förslag om »Sveriges anslutning till den i Paris avslutade allmänna traktaten om avstående från krig såsom verktyg i den nationella politikens tjänst», d. v. s. underskrivande av d. s. k. Kelloggspakten. Det är gott och väl. Men finns det någon som i själ och hjärta tror på Kelloggspakten? Huru länge ska statsmakterna bedraga folken med barnsliga lekar?

Tillfälligt löneförbättring för lärare vid folk- och småskolor samt i vissa fall för lärare vid de allmänna läroverken föreslås. Det är rimligt, de som ska lära alla Sveriges barn, att högers är det enda partiet med kristen tro och fosterlandskärlek böra ha löneförhöjning.

Regeringen vill sitta!

Avgörandet om Ulricehamn

Den i själva verket mer än års-långa blockaden mot järnvägsbygget Jönköping-Ulricehamn har i dessa dagar plötsligt framträtt i aktualitetens brännande ljus.

Konflikten förhistoria var som bekant att en ansökan om lån för den nya järnvägens utförande avslögs av regeringen. Järnvägsbolaget kunde inte på annat sätt skaffa tillräckliga medel till bygget, varpå arbetslöshetskommissionen åtog sig att anvisa den felande summan i form av arbetskraft. Därmed var järnvägsbygget förvandlat till nödhjälpsarbete. Byggnadsarbetarefederationen av Sveriges Arbetares Centralorganisation protesterade emot detta principiellt viktiga steg genom att utfärda blockad mot arbetet.

Först med ingången av detta år har Arbetslöshetskommissionen börjat att till Ulricehamn hänvisa arbetslösa. Därmed har den hittills vilande konflikten blivit akut för de enskilda. Valet står för de arbetslösa emellan å ena sidan ett respektfullt avslag på blockaden, arbetsvägen därav följande förlust av det allmänna understöd. Å andra sidan ett antagande av det erbjudna nödhjälpsarbetet, d. v. s. en nödtvång till tillfällig utkomst.

Men med detta följer uppgivande av soliditeten och därmed ett principiellt ödesdigert medgivande för Arbetslöshetskommissionen att för framtiden fortsätta på den inslagna vägen, att lägga arbeten av civil natur under sitt herravalde för att sedan bjuda ut dem som nödhjälpsarbete.

Även de från Stockholm uttagna arbetarna har ett tretioåttio infunnit sig på arbetsplatsen medan ett femtioåttio vägrat. Arbetslöshetskommissionen har svarat genom att avslå den av Stockholms arbetslöshetskommitté gjorda framställningen om ökade kontantunderstöd samt utvidgning av de statskommunala arbetena å Stockholms arbetslösa. De platser, som icke blivit besatta vid Ulricehamnbanan, skola fyllas av arbetare, som för närvarande åtnjuta kontantunderstöd i Stockholm. Vid vägran av stängas dessa från understöd. Och lyckas det inte arbetslöshetskommittén att inom föreskrivet tid få de resterande platserna besatta, kommer kommissionen att överväga om avstängning från statlig hjälp av alla arbetslösa i Stockholm.

Landsorganisations har som bekant för sin del lyftat avgörandet från de enskilda samveten genom att förklara sig icke respektera blockaden. Sittida föres alltså av syndikalisterna ensamma. Det är väl därför utsiktslös att de skulle kunna vinna framgång. Ser man på den rent ekonomiska sidan av saken, är det ganska tydligt, att det vore en fördel om järnvägen inte kom till stånd. Då den enligt alla sannolikhetsberäkningar aldrig kan komma att bära sig. Det för järnvägen avsedda kapital skulle då frigöras till en lönande användning. Därtill kommer att de av arbetslöshetskommissionen skötta arbetena i allmänhet ställa sig proportionerligt dyra, trots de låga lönerna.

Ser man däremot på sakens moraliska sida, kan ifrågasättas, huruvida inte ett omedelbart upphävande av den troförliga ändå till misslyckande dömda blockaden vore det rätta steget. Det är oerhört av en organisation att så till det yttersta pressa människors samveten.

Stockholms Allm. Gymn. Avd. S. A. G. A.

Motionsgymnastiken börjar den 15. och 17. Jan. Alla åldrar! Alla tider! Alla stadsdelar! Upp! S. A. G. A. s. Exp. kungsg. 65 3 tr. kl. 2-5 e. m. Tel. 154 64. Gymn.-bladet gratis i bokhandeln, innehåller alla nödiga uppl.

HJALMAR ÖHRVALL in memoriam

Det var i Uppsala år 1911, den 18 febr. Större akademiska konsistoriet var samlat till sammanträde, ett mycket långt och ett mycket viktigt sammanträde. Man skulle avgiva utlåtande över den s. k. lönerregleringskommitténs underlägna betänkande i fråga om grunderna för kvinnors anställande i statstjänst.

Majoriteten av nämnda konsistorium var fullständigt oberörd av det faktum, att en förändring av Sveriges rikets grundlagar är identisk med inregistrering av en sinnesändring. Vid utarbetandet av sitt utlåtande fortsatte de i de gamla känslor och tankebanorna, och deras huvudsakliga systemål var uppberedningen att så vitt möjligt låta allt förbli vid det gamla. Och i större akademiska konsistorier vittnade den ene professoren efter den andre om att universitetet intet behöv hade av kvinnan som lärare, och man tävlade om att utfinna metoder, enligt vilka i fall man dock nödgades taga emot henne, den skada hon skulle åstadkomma såvitt möjligt kunde neutraliseras. Ty statsytan är den enda, den höga och heliga ledstjärnan vid en professors- eller laboratorutnämning. Dessutom, vad angick väl grundlagsändringen akademiska konsistorier?

Hos en och annan enstaka stämman fanns en annan klang. Men den kom som från främmande land. Främst bland dem ljöd Hjalmar Öhrvalls vilkens anförande jag här helst skulle velat återgiva helt och hållet. Jag nöjer mig med följande utdrag:

Enligt min mening borde full likställighet införas mellan män och kvinnor i fråga om befogenhet att innehava akademisk lärarbefattning oberoende av civilstånd och familjeförhållanden, liksom också i fråga om avlöning, pension och pensionsålder.

Man har anfört, att kvinnan skulle vara underläggen mannen med hänsyn till förutsättningarna för vetenskaplig verksamhet, skulle i normala fall sakna »den vetenskapliga fantasin och det forskningsbegär, som kräves av den sanna vetenskapsmannen». Det lär vara svårt, att icke säga omöjligt, att bevisa detta påstående ännu så länge, innan erforderligt material finnes för en verklig jämförelse.

Men även om satsen vore riktig, att kvinnan i genomsnitt äger mindre begåvning för vetenskaplig verksamhet än mannen, så kan jag ej inse, hur den kan anföras som skäl för, att kvinnan bör utestängas från akademiska lärarbefattningar, under det de stå öppna för mannen. Vad som borde bevisas för att försvara en sådan anordning vore, att de sämst begåvade män agna sig bättre för vetenskaplig verksamhet än de bäst begåvade kvinnor.

Den som är i sitt hjärta fullt övertygad om att alla kvinnor öfvermånga till vetenskaplig produktion eller i alla händelser underlägsna männen, borde icke hysa någon ångslan för att universitetet skulle, om kvinnor tilläts konkurrera med männen, översvämmas av kvinnliga professorer, som skulle sänka nivån; ty de gällande beföringsgrunderna skulle ju utestänga dem likaväl tack vare de manliga medokändans

överlägsna kompetens. De som i alla fall hysa en viss oro, måtte icke i grunden vara alldeles säkra på människans obetingade överlägsenhet.

Man har sagt, att kvinnorna icke äga »sådana chefsegenskaper, som kräves för att förestå en institution eller dylikt, att hålla disciplin bland de studerande; att de icke skulle kunna i det personliga umgänget med dessa verka uppfostrande så som de manliga lärarna. — För min del tror jag, att kvinnorna i de flesta fall skulle vara på det hela taget jämgödda med männen eller kanske bättre — icke minst med hänsyn till sitt personliga inflytande på studenterna, bland vilka mycket råhet ännu återstår att bortarbeta.

Att en kvinna, som blir maka och moder skulle behöva utestängas från eller berövas en professur, kan jag icke inse vara rätt. Om hon visat det vetenskapliga intresse och den duglighet, som kräves för att göra sig kompetent till professuren, så har man enligt min mening icke rätt att presumera, att hon sedan skulle förfusma eller vänskata den, för det hon blir maka eller moder. Även manliga professorer kunna ju någon gång bli nödsakade att av ett eller annat skäl begära tjänstledighet för en tid, utan att därigenom någon olycka sker.

De främmande stämmorna förklagade i rymden, de utövade intet inflytande på konsistoriets utlåtande. Här slog man trofast vak om statens väl. Men när genom behörighetsslagen 1925, längre fram murarna föll, var det främst anföranden sådana som det här citerade, vilkas basunadän bragte dem att vackla.

Hjalmar Öhrvall, du riddare utan fruktan och tadel, välsignelse över ditt minne!

Karolina Widerström

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 288, 289.
Familjerätt, Hyresrenden, Testamenten, Bouppteckningar, Förfrågningar från ländsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉN Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén, Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herklövgatan 14, Tel. 7575-7576.
f. d. La Vattugatan.
STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvsmål, Bouppteckningar och testamenten, Förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Kungsgatan 6, Stockholm.
Tel. 147 99 24 24

TANDLÄKARE

**Tandläkare
Carl Gustav Ageman**
Karlavägen 70
(Hörnet av Sjöstrandsgatan)
Mottagn. tid enl. översk. Tel. 72035
Medl. av Sthlms tandläkarförening.

**Tandläkare
NILS GEJROT**
Medlem av Sthlms tandläkarförening.
Hornsgatan 54, 5 tr.
Mottagn. enl. översk. S. 35898

**Tandläkare
GRETA JOHANSSON**
St Eriks-gatan 102 Tel. 8:022
Mottagn. tid enl. översk. Tel. 8:022
Medlem av Sthlms Tandläkarförening

**Tandläkare
Alma Österlund**
Medlem av Stockholms Tandläkarförening.
Adolf Fredriks kyrkogata 5-7.
Stockholm. Tel. 4140
Rådfrågningstid: Vardagar 1-1/2
Andra tider enl. översk. Tel. 4140

LÄKARE

Doktor Fähræus
Hår & Hudsjukdomar
Nervsjukdomar
Karlavägen 48, tel. 70718
Mottagn. enligt översk. Tel. 70718

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Gör ett besök i
Söders populäraste bageri
BAGARSTUGAN
Bellmansgatan 6 Hornsgatan 37

Korsetter
Twilfit Nyborgatan 11
Telefon 718 53, 718 54
Stockholms största specialaffär för:
Korsetter o. Brösthållare
Priser enastående låga

Optik
KARTOWOPTIK
16 Rindögatan 16
Tel. 7631
ESTABL. 1900

Vetensk. Ögonundersök. av Dipl.-Optiker
Thufvesson's Blomsterhandel
STOCKHOLM
Färdvägen 18
Telefoner: S 31669, S 289

Giftas
eller inte giftas —
skiljas
eller inte skiljas —
det är frågan, som debatteras i dessa tre mycket uppmärksammade böcker,

Poul Bjerre
Aktenskapets omdaning
Bidrag till samlevnadens psykologi.
207 sid. 5,50, inb. 7,25.

Rolf Lagerborg
Xantippa
och annat om man och hustru:
350 inb. 5,-
Eduard Westermarck.

Aktenskapets historia
i dess huvuddrag.
288 sid. 6,50, inb. 8,50.
I alla bokläddor.
NATUR och KULTUR.

Gör nu slag i saken
och abonnera på
NEROFORM
Den lämpligaste metoden för rengöring och desinficering av telefonens hörlur och slott. Ni skyddas Eder mot smittöfverföring under telefonering och hava alltid framför Eder en på bästa sättet rengjord telefon.
Preparatet, vars desinficerande kraft varar hela 14 dagar i följd, användes av Kungl. Telegrafverket.
Begär prospekt hos
NEROFORM, Svenska Telefon-Desinfektions A. B.
Biblioteksgatan 11. Tel. 28 60

Apelsintullen

För någon tid sedan ingick Medicinalstyrelsen till regeringen med en anhållan om ett anslag på omkring 50.000 kronor som bidrag för att utreda orsakerna till ett visst sjukdomstillstånd i Norrland. Angående detta förmodades på en del håll, att det stod i något samband med bristfälligheter i födasammansättning. I flera tidningar förekommo uttalanden om saken av fackmän, och en av dessa, tandläkaren Gösta Westin, framkom med ett önskemål, att statsmakerna skulle avskaffa tullen på apelsiner och citroner.

När det befinnes, att något är i olag, upphäva vi genast ett rop om hjälp till »statsmakerna». Hjälplösa, omyndiga barn som vi lätt och reduceras till, kunna vi numera själva inte göra. Men tänka vi närmare efter, så finna vi, att inberörden av det Westinska förslaget just är, att vi skola hjälpa oss själva. Ty receptet »bort med apelsintullen» innebär följande: »må statsmakerna icke längre lägga sig i våra affärer med dessa frukter; låt oss hädanefter på denna punkt sköta oss själva.» Det betyder icke någon ökad insats från statens sida om denna tull avskaffas. Tvärtom, det blir en lättnad för tullpersonalen. Denna skulle sedan inte behöva befatta sig med apelsinlådorna längre — det är hela skillnaden.

Studier man redogörelserna för de experiment, varpå man grundat sin uppfattning om apelsinernas värde som bärare av vitaminer, finer man ofta denna skildring: »de som försöksdjur använda marsvinen, som levt på vitaminfattig diet, slickade i sig apelsinsaften med stor begärlighet, och de följande undersökningarna gävo tydliga bevis på saftens förmåga att neutralisera skadorna.»

Det är att märka, att marsvinen själva inte behövde några vetenskapliga utredningar för att bli övertygade om denna nytta. De kände det på sig. Och även människor synas hava denna instinkt, ty de hava sedan urminnes tider förtärt apelsiner och därav bara mått bra. Då vetenskapen först under de senare åren sett sig i stånd att göra någorlunda bestämda uttalanden ifråga om vitaminerna vill det synas, som om människans smak- och luktsinnet icke äro alldeles opålitliga som vägvärsare beträffande vad som är nyttigt att förtära.

Från Riksdagen

Herr Hellberg har i första kamraren motionerat om en allsidig och förutsättningslös utredning om ett nytt valsystem till riksdag och landsting. Han framhåller systemet med den enskilda röstens överförbarhet (single transferable vote). Denna metod som användes i irlandiska Fristaten skildrades i en utförlig artikel av Kerstin Hesselgren i Tidevarvet nr. 32 för 1928.

Herr Hellberg uttalar i motiveringen till sin motion att röstning med single transferable vote innebär en enkel valförättning, rättvis fördelning av mandat samt möjlighet att rösta på en person. Dessa tre krav böra främst tillgodoses vid en omarbetning av valsystemet.

Däremot uttalar sig herr Hellberg bestämt emot ett sådant valsystem, som avser att åstadkomma en majoritet inom representationen, som inte motsvaras av en majoritet bland väljarna.

Vi komma att med stort intresse följa den Hellbergiska motionens vidare öden.

PENTHESILEIA De stora händelserna

Av JEANNA OTERDAHL.

En man, en fjärran sagas heros, stridde i evigt mot en kvinna. Amazonen var stark och vig, och kampen tändes ut till större längd än tveksam eljes på. Till slut dock rådde han. Hon sjönk på knä, och under kopparkjälmen utvände de drag som färgats nyss av blodets brand och stridens hetta. I en purpurström flöt hennes liv ur hjärtats källa. Redan stod Hermes nära, färdig att ledsaga en skuggas gång till Hades täckenstränder. Då såg hon upp och mötte med sin blick sin fiendes, och hatet i hans själ försann i kärlek.

Men Pentheseia.

ren stund på flykt stod icke till att hejda. Hon måste gå. Hon gick. Hon var ej mera. Sen dess är hjälten bunden vid den gångna. Han älskat henne i en snabb sekund, han älskar henne evigt. Livet sörjar, det skrattas, kämpas, sörjes, verkas runtom den plats från vilken hon bars bort. Han ser ej, han hör ej, vad ut livet, vet ej annat än detta enda: att Pentheseia har gått för alltid. Som föstnad sträcker hon ständigt famnen mot den väsenlösa. Hans krafter sova. Musklerna förvina. Det död som väntat honom öfött visnår. Hans största segergång blir icke sjungen. Han lever, men är död.

Helt nära honom en kvinna väntar. Hon har väntat länge, långt innan kampen ännu tog sin början. Hon vet att hon har makten att förlösa hans bundna själ ur det förgångnas värld. Hon vet att hon är skickad att förklara hans dunkelvordna liv och att befria till ljus och seger krafterna som fängslats. Hon tänker: blott han ser mig, skall min kärlek hans kärlek lösa — men han ser mig icke! Min själ, min mun, min famn, mitt liv är ingen. Jag nästan givit, bidande blott honom. Allt hör blott honom till den stund han ser mig.

Så vandra dagarna, och åren rinna. Med blicken mot den dystra Hadestrakten han söker jämt en skugga som var kvinna. Den levande har ingenting att vinna. Pentheseia har för evigt makten.

Under de senaste låt oss säga hundra åren har den maskinella massframställningen av födoämnen åstadkommit betydande förändringar i människornas matordning. Ekonomiska snarare än näringsfysiologiska synpunkter äro i en mängd fall följande utslaget och det synes därför sannolikt, att numera vitt utbredda åkomor såsom exempelvis Tundernas sonderfall kunna bero på kvalitativa brister i födan, som den moderna framställningen av födoämnen icke kunnat undgå att medföra, och som förøvrigt vetenskapen själv icke haft reda på. Och då kan människans aptit på rå frukt kanske betraktas som en instinktivt riktig uppfattning om vad som behöves, och dennas förtärande i större utsträckning tjäna som ett korrektiv för ofullkomligheten hos den maskinpreparerade dieten.

Emellertid har riksdagens instinkt varit annorlunda. I kanske ett halvsekel ha folkets ombudsmän, okunniga om apelsinernas stora betydelse som näringsämne, ja, man kan säga i stort sett alldeles okunniga om hur en diet bör vara sammansatt, bibehållit ett hinder för utbredandet av ett, som till nu visar sig, högeligen önskvärt tillskott till folkets enformiga och underhålliga matsedel.

Man torde kunna begära kunska-

per om dietens sammansättning hos dem, som fått i sin makt att bestämma över vad folket skall få äta, och som kan genom restriktioner försvara för somliga och för de mera fattiga omöjliggör förtärandet av vissa födoämnen. Men kan riksdagsmännen icke skaffa sig sådana kunskaper, och det ser missans inte bättre ut, då bör han väl i all rimlighet nämn in se sin egen begränsning och avstå från att lägga sig i hur nationen väljer sin föda.

När våra förfäder en gång i tiden färdigbildade riksdagen, så var det väl för att vi skulle ha representanter, som skulle bevaka våra rättigheter mot despotiska monarker, adligt och prästerligt förtryck, ämbetsmannagodycke och sådant. Ingalunda var det meningen att riksdagen skulle själv förtrycka oss genom att försvara tillförseln av nyttiga födoämnen, därigenom görande hälsotillståndet sämre än det behövs vara.

Axel Lundström

Ha sina nerver i sin hand kan även den känsligaste och förgäddaste om han vid behov tar en Instantine, nervlugnande pastill, som oförmärkt kan intagas när som helst (även utan vatten). Instantine är oskadligt, ej vanebildande. Köp en ask på närmaste apotek i dag.

Internationella Kvinnoförbundets för Fred och Frihet femte upplysningskurs är nu avslutad och de många hundra kvinnor och män som den samlat ha nu att var i sin stad och på sin plats begrundat alla de starka intryck, som gavs under föreläsningar, samkväm och aftonmöten. Programmet som skulle behandla de politiska, ekonomiska och etiska faktorernas betydelse för världsfred och folkförsöring samt giva medlemmen om utfört och pågående arbete för internationell och social fred, gav i rikt mått vad det lovat tack vare mångsidighet och saklighet samt framförallt kunden de goda föreläsare som kursen försäkrat sig om. Den största förtjänsten ligger obestritt hos fröken Mathilda Wiedgren, ordförande i förbundets svenska sektion. Hon höll också under kursen alla trädnarna i sin hand och gav oss den starka känslan av samhörighet och gemenskap. Vid hennes sida stodo såväl i förarbetet som under kursdagarna några av centralstyrelsens medlemmar samt icke minst styrelsen för Malmö lokalavdelning av förbundet med dess ordförande fröken Anna T. Nilsson i spetsen.

Kursen som varade i fem dagar, därav tre i Malmö och två i Lund, inleddes sedan hälsningsanföranden av ordföranden och landshövding Ramel blivit undanstödd, av professor Knud Fabricius från Köpenhamn med ett föredrag om Skåne som gränsland. Därvid påvisades, att det varit den varsamma och skonsamma politiken som använts och slagit väl ut vid de sydsvenska landskapens införlivande med Sverige.

Nationernas förbund och dess verksamhet var givetvis ämnet för en hel rad av föreläsningar under denna kurs. Professor Torsten Thunberg om N. F:s hygieniska verksamhet, professor Östen Undén om dess politiska verksamhet samt fröken Forchhammer, Danmark, v. ord, i N. F:s avdelning för humanitära spörsmål, om bekämpandet av handeln med kvinnor och barn samt om flyktingsfrågan.

Genom professor Thunbergs föredrag fick man en klar uppfattning om hur N. F. genom energiskt arbete inom sin hygieniska avdelning lyckats hejda den ene efter den andra av svåra epidemier. Avdelningens har också ett finger med på det gäller reglera handeln med opium o. dyl.

Fröken Forchhammer meddelade vad som gøres för att stoppa handeln med kvinnor och barn, hur man genom undersökningskommissioner lyckats få reda på de stora stråken och centralerna genom vilka handeln går, hur genom påtryckning hos regeringar och andra myndigheter i många land fått den reglementerade prostitutionen upphävd och bordeller stängda samt hur man genom upplysning och kontroll söker skydda »varan».

Att man lyckas i sina strävanden tillskriver fröken Forchhammer det faktum, att man arbetar under N. F:s hägn och auktoritet. Hon såväl som de övriga talarna ville särskilt understryka förbundets olika avdelningars förmåga att *handla snabbt*, en uppfattning som helt säkert inte äges av den stora allmänheten.

Professor Undéns föredrag om N. F:s politiska verksamhet följdes med största intresse och så mycket större glädje, då det kunde påvisas verkliga och tillfredsställande resultat trots de oerhörda svårigheter i form av gammal fördom, nationella intressen och misstänksamhet stater emellan, under vilka det arbetar.

Genom föredragen om religionerna och folkförsöring samt om kyrkosamfundet och folkförsöring kom man genom två av kyrkans män, kyrkoherde Forell och pastor Sandegren, på det klara med, att värdiga krafter voro i rörelse att tillötta skillnader mellan olika religioner och kyrkosamfund söka nå samförstånd och fred. Att sedan i religiösa hänseende söka påverka varandra måste för närvarande vara en andrahandsfråga.

Arbetsfredens stora problem berördes av fröken Kerstin Hesselgren i ett föredrag om den mänskliga faktorn i industrien samt ur såväl arbetsgivare- och arbetarsynpunkt av dir. N. P. Mathiasson och kassör J. O. Johansson, vilkas båda föredrag några gav vid handen, att ännu återstår mycket innan man kan tala om fred inom näringslivet.

Under det sista s. k. aftonmötet, som avhölls i Moriska paviljongen i Folkets Park, talade docent Axel Höjer och kapten Brunskog, komma direkt från den internationella antikongressen i Frankfurt. Man kände sig nära brännpunkten av de stora händelserna i fredsarbetet, insåg de nästan överstigitgå hindren, men förstod dock den absoluta nödvändigheten att sätta in allt för det hindra »nästa krig».

Överhuvud skapade dessa fem dagar en lust att få vara med, en känsla av plikt att arbeta för en sak, som trots sin internationella mått betyder så oerhört mycket för varje individ.

Lissi Almer.

Mötesplatsen

Fogelstadförbundet i Stockholm

var lördagen den 12 januari inbjudet till en utomordentligt festlig afton i dr. Ada Nilssons hem i Stockholm. Ett femtiotal Fogelstadförbundare hade infunnit sig, representerande de olika korskerna. »Stockholms omejds befäns glädjande nog omfattas såväl Gävle och Uppsala som Nyköpings, Katrineholm, Julita och andra ganska avlägsna orter.

Rektor Hermelin talade om Viktor Rydberg och fru Elsa Björkman-Goldschmidt berättade om krigsfångar i Rysland. Efter tillräckningen gladdes gästerna med sång av fröken Maj Sonden och kvällen avslutades av fröken Ebba Holgersson, som talade några ord om Fogelstadförbundets sambörighet.

Det var en mycket rolig kväll, upplydd av glad kamratlighet och av de lysande klara och varma ord, förbundet fick lyssna till i föredragen.

C.

Svenska Kvinnors Centralförbunds för Fysisk Kultur

Riksmöte i Stockholm

Söndagen den 27. jan. 1929, kl. 13,30

Lokal: K. Gymnastiska Centralinstitutets Kursal

Hamngatan 19, ö. g.

Kl. 14. Föredrag av Rektor Honorine Hermelin, Fogelstad: Mindervärdighetskänslan och arbetsresultatet

Kl. 15. Diskussion: Kvinnors deltagande i olympiska spel och likartade tävlingar. Inledare Doktor Einar Lillie, Göteborg. Diskussionsinlägg av Doktor Andrea Andreen-Svedberg, Stationchefen E. Bergvall m. fl.

Icke medlemmar äga tillträde till föredrag och diskussion mot en avgift av 50 öre.

Nya medlemmar vinna inträde. Årsavgifter upptagas.

BEFRIADE. Av Ruth Person

Forts. från nr 1

Det var så man skulle kunna uppträda för att vara »herr», inte bara på brevkortet utan i verkliga levande livet. Men han kunde det inte.

Inte så att han inte var med i ungdomsfloeken. Han gick regelbundet till dans varje lördag och söndagskväll och till kvällstaget varje tisdags- och lördagsafton. precis som den övriga ungdomen gjorde. Ibland hände det också att han bad någon tjänsteflicka eller mindre bemälad lantbrukaredotter om en kyss, men antingen han fick en beviljad eller tog en ändå, kände han endast äckel över sig själv. Och han gjorde en gång som andra. Knackade på en kväll bort mot nattsidan till hos någon av dem, som mannen brukade knacka på hos, och blev insläppt, men när han fram mot morgonen smög sig hem genom de tysta, andaktsfulla markerna, var han ingen herre, utan en usel hund med hängande huvud och skygga ögon, och när han sedan uppåt dagen stod vid sitt arbete i skogen och på avstånd fick se fröken Lydia gå förbi till med bössan under armen och i sällskap med herr Felix, bjöde han huvudet mot armen och grät bittert och hjälplöst som ett uttyckt barn.

På somrarna var predikanten timmerman och tog sig på byggen. Det var så och så verksskicklighet, men det var ingen honom Anton fick insikt i. Byggnadsarbeten det året fadern lät bygga om stallängan.

Han fann, att det var renligt och roligt, helt anorlunda än jordbruksarbetet. Och när långan antingen var färdig, förstod han, att det även måste vara ett inbringande arbete. Det var inte längre underligt alls, att byggmästare Salomonson i Bolliger kunnat bli så mäktig karl, att han var ägare inte endast till den förnämsta av villorna utmed åkanten närmare utan även till den flottaste bilen och elegantaste frun. Och när Anton tänkte på, att nu också han var smält kunnig i detta yrke som beviljades förmodade bringa sina utövare all dylik härlighet och ansende utan både bok och examen kände han, att det även för honom fanns en väg ut till liv och frihet, och han sade:

»Om Andersson behöver någon hjälp vid andra byggen, kanhända jag skulle kunna duga.»

Och från dagde. Två somrar följde han predikanten. Inredde kostalar och byggde verandor, lappade spåntak och överbyggde gödselständer. Allt under ideligt bråk med föräldrarna, som ville ha honom kvar vid jordbruket. — Vad var nu detta för grill! Gå som daglönarbete närmare man var besutten hemmångärsaren. Ungdomen var förkyrt nu för tiden. — Men så hände det sig en söndagsformiddag att den gamle hanvakten i Pålshusstugan, som snart var pensionsmässig, kom och knackade på och sporde efter byggmästarens:

»För det är du väl så gott som», sade han till Anton.

Han kom för att höra sig för hos honom, om han kunde åtaga sig göra upp en ritning till en liten husbyggnad. Inte mer än ett rum och kök och förstuga på nedre botten och ett litet vindrum skulle det vara, ty det var ju endast hustrun och han själv, som skulle bo där på gamla dagar, sedan de tagit avsked ur tjänsten.

Detta bygge blev Antons första på egen hand, och efter det blev det tyst i hemmet med kätlet om jordbruket. Innan han ännu fullt skilt sig från arbetet kommo båda föräldrarna för att inspektera det. — Sådana talanger deras Anton gått och burit på. Och de s. m. inte velat tro på honom. De skulle minsann visst inte vara enovta med honom längre med sitt jordbruk. Han kände sig så varm till sinnes när han tänkte härpå. Det föreföll honom som om också andra människor börjat få förtroende för honom. Handlaren, stationsmästaren och flera andra av dessa, som förr aldrig gett akt på honom, skakade nu hand med honom. Och studenterna och deras vänner tycktes räkna honom som en fullt jämgjord medlem av deras krets. Han var rätt nöjd med sig.

Men plötsligt slog en lägnande, bitter och orosnellig vrede upp inom honom. I en krök på vägen kom fröken Lydia emot honom i sällskap med herr Felix och en löjtnant, som han sett brukade gå till herrgårdens. De besvarade alla tre hans hälsning, så som man i förbigående besvarar en hälsning av en bekant. De kunde inte mötas anorlunda. Och han sade sig det själv. Men ändå knöto sig hans händer i vanmäktigt drif att slå ner eller skyfva.

Han var ingen herre. Och han kände att ingen verk och inga vänner, voro de än så herrskapklädda, skulle förmå göra honom därtill. Blott som jämställd med henne skulle han kunna sig som sådan. Fri och med full handlingkraft.

Men vilken måda till och med i att blott tänka tanken, att göra sig till förmer än dessa han sett i hennes sällskap. Till förmer än löjtnanten. Till förmer än herr Felix. Och till förmer än varje annan man hon visste om. Det var som en oändlig vandring långt bort och högt upp, till toppen av ett skyhögt berg. Det var en modig utan mått och tal. Och det kändes som en vila för själ och sinnen, när han kom att draga sig till minnes en annan ung flicka. Homöopatens syster.

Hon var vacker och modern och bildad, hon också. Men hon liknade inte fröken Lydia, varken till sätt eller utseende. Och hon dödte inte att hon föredrog honom. Till och med framför studenterna. Han förstod inte heller det kunde vara så, ty han hade aldrig självmat visat henne någon uppmärksamhet. Men det var snällt av henne att bry sig om honom, tyckte han. Och när det nu

änd var så att man skulle dansa, så dansade han hellre med henne än med någon annan. Helst när Lindskogarna voro närvarande. Och då skakade han också med henne och skrattade högljuddt. Men han förde aldrig om fröken Lydia läse något särskilt märke till, att det var just han, som dansade med den som förnämst ansådes stationsflickan. Och var det istället hans gåga skratt och tomma kvickheter, som kommo hennes tankar att vända sig från minnet av den unge gossen i väntsalen, så märkte han ingenting av det heller. Han såg henne endast alltid lika mörk och oberörd granska pojkfloeken med precis samma lugna, tillbakavärande och ändå sugande blick som den Felix riktade mot flickfloeken. Han kom henne inte närmare.

Samma år, som hon reste till kusinen i Norrland, förlovade han sig med homöopatens syster. Det var samma år, som Irupsherrarna bildade sitt tomberg och kommo i delan med herr Felix och äkerstycket mellan kyrkan och herrgårdshallen — det för vilket han på gästvägarredningen i Bolliger slungade dem i ansiktet uttryck som tomtjobbare, jord-skändare, och andra skällsord. Medan han bröste sig över sin egen titel av jordbruke.

Anton, eller byggmästare Olofson som man vid det laget kallade honom, var nog stolt över sin vackra och lustiga lilla fästmo, och över sin ring också. Men ändå stack han handen hastigt i fickan första gången han mötte fröken Lydia efter hennes hemkomst. Han erfor en känsla, som på något sätt liknade den han erfarit den gången, han såg henne i skogen dagen efter den natt, han tillbringat hos den främmande kvinnan.

Och uppräddet med herr Felix fick dubbel vikt mot förr. — Var det kanhända med jord, så som det till exempel var med hästar, så att man kunde inte göra den till handelsvara utan att vanhädra sig själv? Borde han kanhända aldrig varit med om att bilda detta välsignade tomberg, som han kände sig så stolt över att ha fått till stånd och som han varit så säker om skulle lyfta upp honom i herreklassen.

Delagarna funno att det inte ardate sig att bli något så inbringande företag, som de från början föreställt sig. Och homöopaten sade djupt förgyrmat till sin syster något års tid efter hennes giftermål.

»Ja, förstörd blev du ju nägorinnå. Får det väl då synd att säga, att du fick fast sen karl med drift!»

Ty såväl han som de andra delagemedlemarna sköt skulden för misslyckandet på Olofsson. Det såg mest ut som om han ville att det skulle dö bort av sig själv tyckte de. Ty så höll han affär, så snart det blev fråga om någon affär. Men ändå — om de sport honom skulle han inte kunna svara på om han ville bolagets upplösning eller ej.

Det plågade honom, att han inte förmodade göra sina inkomster stort mycket större än en vanlig timmer-

mans. Hans hustru drömde om möbler till alla rummen i huset, ty det hade de inte förmått skaffa sig vid giftermålet. Och han kände det vara en uppgift att giva detta åt kvinnan, som tagit honom till man åt sig. Men den kraft, han skulle använt därtill, ödde hans tankar på att i ständigt undran kretsas kring henne som en gång i väntsalen kommit mot honom med så förnäm uppsyn och blivit så blossande röd och förvirrad vid hans hälsning — hon som nu rett sitt hem långt ute på falådsmarken, utan att ammoda honom om ens ett kostnadsförslag.

Bil, pälskappa och utlandsresor fanns också bland hans hustrus önskemål. Och fanns så ännu, ty blott en kort liten resa till Köpenhamn har blivit verkligt.

Det hände sig en av dagarna där inne i Köpenhamn att de helt plötsligt mötte herr Felix och fröken Lydia som voro på utgående från samma hotell där de själva tagit in. Olofsson själv fann inte detta möte något underligt. Ty var visste, han såväl som andra i Irup, att både herr Felix och fröken Lydia titt och tätt brukade resa över antingen ensam eller i sällskap med varandra. Och han visste också, att det var teatrafna och konstutställningar som voro orsaken. Men när han en kväll, då han och de andra bolagsherrarna suto samlade råkade nämna detta möte, utbrast disponenten:

»Ah fan! Vet du om de reste som herr och fru?»

Och fortsatte när han såg Olofssons oförställda häpnad.

»Ja, gå du. Men jag har haft mina misstankar mot henne, allt sedan hennes långvariga Norrlandsresa. Och ni skall få samma mina ord när jag ligger något under att hon kommit bort från Irup.»

Sådana gissningar uttalades ofta om kvinnor och unga flickor. Men aldrig förr hade Olofsson hört någon föra fröken Lydia på tale och aldrig hade han kunnat tänka sig möjligheten att någon skulle göra det.

»Förbannade grillers!», för han ut. Och frågade hastigt: — »Hur vore det att köpa några tunnlar under Bergfelt, och sedan man finge dem styckade sälja ut tomterna på offentlig auktion? — Han ville komma bort från det intryck den andres yttrande gjorde. Men det lyckades inte.

Och när han nu denna morgon under väntan på posttaget ser henne och herr Felix mötas framför posthuset blir han plötsligt varse hur gräsprängt hennes hår är och hur förarna, som ensamma kvinnors nedtvungna strid mellan kraft och nedärd, föreställning ristat i dragen, gör hennes ansikte inte längre ungt. Han ser i henne plötsligt ett halv-gammalt ogift fruntimmer vars sexuella vandl gjorts till en stunds diskussionsämne vid herrarnas spel-partier och damernas symöten. Med gissningar och utlägg.

Vetskapen om hustrun sköljer genom honom en väg av värme och livskraft. Affären med Bergfelt måste göras till verkligt. Pälskapp, bil och möbler, han vet inte allt han känner sig äga förmåga att

Frågelådan

Detta är ingen skildring av något småstadsoföret som på grund av obehändanligheten fått ovanstående titel i ockänd. Det handlar om en liten oansenlig, betydligt begagnad cigarrlåda, på vilken sitter ett lock med en springa alldeles som på en spårbox. Lådan heter frågelådan rätt och slätt. Den finns på Medborgarskolan vid Fogelstad. Ibland står den på taffeln i matsalen, ibland på en hylla i lektrummet. Någon kväll i veckan befinner den sig på något av elevernas eller lärarinornas rum. I de stämmande fallen brukar föreläsningen brytas, de små frågelådan läsas upp av den för kvällen valde ledaren och så börjas diskussionen.

En kväll fanns i frågelådan tvåmänniska frågelådan: »Varför älska kvinnorna varandra utan att känna varandras?» och »svar för mördare människorna varandra?» utan att känna varandra? (Frågorna hade tydligen fört inlyttande av Töllers drama »Hoppa vil lever» ens monolog). Diskussionen följde livlig omkring den första frågan. Rappa, nativa, hjärtevarma, intelligenta folio inlägg. En påstod helt djävt att man ej, kan älska någon människa annat än på avstånd. En annan att man måste känna en människa för att kunna älska henne. En tredje visade på Kristus som älskade t. o. m. sina bodlar och ömkade dem för den ondskan som vidlade dem likt spetskar. Ingen fanns så oddat att han ej önskat hälsa på de spetskar. Ty blir de spetskariska friska slipper människorna, de friska, frukta smitta. Talaren menade att det är så med all ondskan, den måste ätminstone önskas bort, ty den smittar, och att driva bort den genom handling går endast genom kärlek. Någon visade på de trodde som offrade sig för ideal som de trodde skulle vara till nytta för ökanda människors värden rymta för ökanda medmänsklighet. Att omöjligt fick ej förutas, ej hutillas med. Dess orsak skulle språkas upp, och ondskan på så sätt bortopereras från samhällskroppen.

Den andra frågan avjordes med ett enda inlägg var i alla instämde. Det löd: »Endast den som mist sitt förstånd mördar en okänd — att människorna går ut i krig beror på, att de lyder en automatiska, vars klang mist varje gnista av själ och sunt förnuft.»

Ja så där innehållsrik var en oansenlig cigarrlåda vara. Vore intressant med en proportionell frågelåda mitt på torget där de tysta i landet, som aldrig vågar sig fram varken i press eller talare, diskret och på sitt eget vis finge besvara de båda frågorna till litet ledning för dem, som styr och ställer med fölsk väl och ve, liv och död. *Mo.*

Åstadkomma. Bliken han fämter på fröken Lydia är inte den gamla aktningensfulla. Hon skyggar tillbaka för den ett ögonblick. Men sedan gör den henne varken ont eller gott. Hennes kärlekskraft utlopp är hennes verk på falådsmarkerna. Hon är borta om behovet av människors erkännande och aktningensbevis, bortan om behovet av system, man och hem. Men Felix erjudande av sin hjälp till utväljande av det starkaste och mest härdade redskapet för brytningen av obygden där ute tar hon tacksamt emot. Slut.

ELIN WÄGNER

GALERSLAVARNA

Världspresen har visat ett bestämt ehuru något olika färgat intresse för Frankfurterkonferensen över modern krigföring och civilbefolkningens skydd. I den konservativa Le Temps lästes sålunda, att konferensen icke lyckats komma till något tillfredsställande resultat, eftersom man efter två dagars förhandling måste fastslå att något skydd icke gaves för civilbefolkningen i ett modernt krig. Den nationalistiska tidningen har rätt i att så tillvida var resultatet misslyckat. Alla deltagarna fingo säkerligen efter åhörande av alla föredrag över civilbefolkningens problem en kuslig känsla av de rättsliga och tekniska skyddsmedlens vanmakt. De måste känna sig utlämnade och föräddade.

Är det någon som minns de olyck-

liga galerslavarna i den berömda filmatiseringen av Ben-Hur? Som minns hur de de trälade under piskan i övermänsklig ansträngning, fruktan och vanmakt, när order till drabning gavs?

En engelsk parlamentsledamot Kenworthy, har liknat folken av i dag vid dessa galerslavar. »De arma galerslavarna slåta vid sina fosterländska känslors remmar medan de äro fångslade vid roddarbänkarna med sina fördomars och sin fruktans kedjor. Snart skola de två galerslavar stå samman och sänka varann, medan de arma slavarna på mellandäck ligga i remmarna av alla krafter för att påskynda sin egen undergång.»

Detta är en hemsk men träffande liknelse.

Det måste sändas bud mellan slavarna på mellandäck.

Men det vi ska viska mellan varann, skall det vara: »de andra, de på övre däck kanske klar oss? De kanske kan organisera ett skydd för våra liv vid krigsutbrott, om vi låter dem hålla på.»

Nej, det måste vara: »de på övre däck kan varken skydda oss eller sig själva vid krigsutbrott. Låt oss lägga om kursen.»

Den möjligheten finns att faktum skall tränga igenom och verka på folken, så att de befria sig från fördomar och fruktan och bygga upp ett nytt samhälle, där i krig icke ingår som ett nödvändigt moment. Befria sig så grundligt, att de lösa denna uppgift, till trots för vad den kostar av risker och offer.

Det är antagligen skräcken för denna uppgift och de smärtsamt radikala förändringar den måste kräva, som gör att man från övre däck med alla medel söker skydda, för mildra och ursäkta gaskriget som

om det vore en dyrbar och helig tradition.

Vid det här laget har jag hunnit begrunda vad jag hörd på kongressen och jag vaknar varje morgon mera fascinerad av tanken på hur den mänskliga hjärnan arbetar för att bedrägligt tillrättalägga sina egna dårskaper för sig själv. Det göra vi ju lite var gudnäs, men det tar sig mera fantastiskt ut i sådana proportioner, och när det gäller sådana hjärnor.

Tag t. ex. gaskrigets rättshistoria. (Jag följer här föredragen å kongressen.) I Petersburgdeklarationen av 1868 heter det att den tekniska nödvändigheten skall underkidor underordna sig mänskliga hänsyn. Kriget skall föras mellan arméer och ej mot civilbefolkningen. År 1874 precisera de som föredräda världens samvete denna gamla regel till ett förbud mot förgiftade vapen, sådana som försöraka onödiga lidanden. 1899 och 1914 bekräftas på nytt dessa förbud men i fråga om tolkningen råder anarki. Det

nyuppfunna giftgasvapnets försvarare mena att förbudet mot giftvapen ej gäller gaser, ty här står icke gaser. Det gäller infödingarnas förgiftade pilar!

När fransmännen gjorde försök med retgaser i början av kriget, och tyskarna sen i april 1915 började med giftgaser, så har alltså ingendera partier brutit mot någon internationell överenskommelse. Och när sedan ententemakterna gjorde tyskarna efter, steg för steg under kriget i allt värre former av gasgisk, då voro de i sin goda rätt! Ty med formeln repressalior ursäktar man allt, allt, allt, utan undantag. I Versaillesfördraget är gaskriget förbudet, men som detta fördrag var en diktagen från segrarna för de besegrade, tolkas det så som om det endast vore förbudet för de senare. Tyskland blev som bekant strängt förbjudat att vidare tillverka giftgaser och det finns också en berömd paragraf, som ilåde det att utlämna alla sina giftgas-hemligheter till segrarna. I ansut-

Svart på Vitt

EN TANKESTÄLLARE

N. D. A:s ledare i söndags heter Det oheröende Kina. Den inskärper en redogörelse för den unga nationalistiska status tillståndet och villkor, såväl i före avseende som i förhållandet till andra makter.

Från denna artikel hämta vi en liten avdelning, som ej synes på något vis bli förvanskad genom att lösräkna från det övriga. Vi citera den på grund av den kraftiga tankeställare som den ger.

N. D. A. har själv icke gjort några relexioner eller dragit några slutsatser med anledning av följande:

När japanerna beslöt sig för att reformera sitt land efter västerländskt mönster, intresserade sig de i främsta rummet för Europas militärvetenskap. Kineserna göra nu icke annorlunda. Den tyske översten Bauer, Ludendorffs högra hand under världskriget, och de andra tyska f. d. generalstabarna, befinner sig redan i Nanking. Om 10, 15 år kan Kina vidtas disponera en förstklassig stor armé med snart sagt outtömliga rekryteringsresurser. Kanske blir detta den för Europas framtid mest betänkliga följden av den nationalistiska revolutionen. Men utvecklingen synes vara oundviklig. Den hade måhända kunnat förhindras, om stormakterna i rätten tid avstått från den egostiska exploateringen av sitt privilegieväld. Nu äro kineserna, som sedan många sekler tillbaka varit praktiska pacifister och föraktat soldatyrket, tydligen fullt övertygade om att makten går förre rätt, och att ett oheröende Kina måste vara en militärt starkt rustad stat.

JAG VILL VÄCKA MOTION

Dagens Nyheter har i samband med riksdagens öppnande skickat ut en rundfråga till en mängd kända män och kvinnor, som i c k e äro riksdagsmän, om vad de skulle motionera om, ifall de skulle i riksdagen.

Vi återge tre av svaren, från författaren Erik Blomberg, konstnären Isaac Grünewald och advokaten Eva Andén.

— Jag för min del har två käpphåstar, som jag gemensamt skulle släppa, svarar Eva Andén.

Från det första skulle jag dagligen så länge motioneranden varade, yrka på en radikal valreform. Bort med partivalen. Det

måste bli personlighetsval i stället, som ge en smula rum åt förmået. Hur står det till nu? Jo, om tre partier verkligen gilla samma person och verkligen skulle vilja välja honom, så vore detta horribelt och oönskbart. De tre partierna måste rösta på var sin kandidat, hur dugande och kvalificerad den utomstående än är och hur gärna de tre partierna än vilja ha honom.

För det andra skulle jag motionera om studentexamen avskaffande. Den är en fånig kvarleva från en förgången tid helt enkelt, opraktisk och dum och minst av allt lidandebringande. Den står inte på något sätt i proportion till den dryga högskolekostnaden, varmed den omgives och den tid och de kostnader dess förvärvande äro förknippade med. Det finns heller ingenting som alstrar en sådan dubbel och studentexamen, en så fördummande inställning till begreppen bildning och kunskap hos folk som detta förtägnings blomster.

Lägg om trafiken i Sverige till högertrafik, säger konstnären Isaac Grünewald. Det är egenodligt att Sverige skall behöva vara ett av de få länder i Europa, som fortfarande fasdhåller vid vänstertrafik. För närvarande är det ju endast England man har att räkna med. Det går att lägga om systemet, det har ju visats på ett slående sätt i Italien.

Jag tänker närmast på de oerhörda fördelar som de uttjänningar som komma bilande till Sverige skulle ha av en sådan reform. På mig, som länge bott utomlands, verkar det hela gålet på något sätt, svänstervrida. Även för fotgängare som äro vana att passa på ådöden från höger, känna osäkerhetstillståndet i de vänstertrafikerade länderna synnerligen besvärande.

Svårigheterna äro, genomföra reformen äro icke överskådliga. Det hela borde kunna gå som triskt moln på några dagar, om man verkligen lägger masken till. För eller senare tränger sig i alla fall reformen fram.

— Om jag vore riksdagsman, svarar d r Erik Blomberg, skulle jag förg och främst avlämna nedanstående tre motioner:

1) Tillståndet av en kommission för att förordningsritt och allsidigt utreda vårt lands möjligheter att försvara sig vid ett framtida krig samt dess förmåga att därvid erbjuda ett effektivt skydd åt civilbefolkningen.

2) Anslag för upprättande av ett institut för fredspropaganda med uppgitt att organisera fredsarbetet samt sprida upplysning om det moderna krigets väsen, dess teknik och verkningar.

3) Initiativ till ett gemensamt skandinaviskt upprådande i Genève, avseende en allmän avrustning.

Sändpunkten kallas motionerna är denna.

Där stridemedel finnas och så länge den enskilda individen icke genomträngs av en orolig antikrigsivla ha internationella pakter ingen varaktig betydelse. Fredsarbetet måste därför med förnyad energi vändas på sig dels mot de krigsbevarande instinkterna hos den enskilde, dels mot rustningsmateria. I annat fall är ett nytt förödande världskrig för eller senare bli oundvikligt.

ure utan att däremot rättsligt sett kan följa någon invändning. Det får man väl säga är skickligt uträknat av de gasrättslärda!

Men det finns också andra medel att skydda gaskriget. Ett av dem är att förtiga eller förfälska erfarenheterna rörande gasvapnets verkan under 1914—18 års krig. Dr Gertrud Woker bl. a. hade på kongressen åtskilligt att avslöja roran denna taktik.

Det tredje slutligen är att ge sig på uppgiften att lösa gaskyddsförfrågan och därmed framkalla uppfattningen, att den kan lösas. »Vi hålla på att ordna gaskyddsförfrågan för civilbefolkningen», kunna alltså myndigheterna säga till de oroliga galerslavrarna. Och så visar man, som kongressens gaskyddsexpert det gjorde, på de mest sinnrika apparater för andningsorganens skydd och hela dräkter till skydd mot de gaser, som angripa huden. Man visar apparater, som innehålla syre att ersätta den förgiftade luften medan man visar apparater för att återuppväcka förgiftade till livet med konst-

Tjänstemännens sjukledighet

Fortf. fr. sid. 1.

fordas, här åstadkommit genom infordrade av uppgifter från vissa i berättelsen uppräknade verk och myndigheter. Då avskikten från början synes ha varit att få till stånd en jämförelse mellan manliga och kvinnliga befattningshavare, hade enda möjligheten varit, att man å vardera sidan uttagit lika stort antal män och kvinnor ur tjänstemannagrupper, som i fråga om arbetsförhållanden äro fullt likställda.

Ett sådant urval är emellertid under nuvarande förhållanden omöjligt att åstadkomma. Män och kvinnor i statens tjänst arbeta under så olikartade förhållanden, att en jämförelse sådan som den åsyftade är fullständigt otänkbart. Men revisorerna ha icke endast förbisett detta faktum; de ha gått ännu längre. I det att de, även när inom vissa områden av statsförvaltningen i någon mån jämförbara grupper av manliga och kvinnliga befattningshavare finnas, sorgfälligt undvikit att låta utredningen omfatta båda dessa grupper.

Revisorerna bygga sålunda på uppgifter, hämtade från ämbetsverk, där alla manliga tjänstemän inneha befattningar i *högere grad*, medan de kvinnliga tjänstemännen med ytterst få undantag äro anställda såsom skriv-, kontors- och kanslibiträden. I fråga om kommunikationsverken, där endast post- och telegrafverken gjorts till föremål för undersökning, har man medtagit samtliga utslutande av män innehavande högre befattningar i styrelserna med undantag av den högsta, men utslutit huvudparten av lokalförvaltningarnas manliga tjänstemän, däribland post- och telegrafassistenter. Däremot ingå i utredningen de stora grupperna post- och telegrafexpeditörer, de senare utslutande kvinnor, de förra med undantag av ett fåtal yngre tjänstemän ävenledes kvinnliga befattningshavare.

Såväl post- som telegrafexpeditörer bekläda inom lokalförvaltningen tjänster, vilka sakna motsvarighet inom övriga vid utredningen medtagna tjänstemannagrupper. Deras arbete består huvudsakligen av expeditionsgörömlig, ofta forcerade och i hög grad påfrestande för krafter och nerver. De ha vanligtvis oregelbundna tjänstgöringstider, söndags-tjänstgöring och åtminstone före fyllida 40 år semesterurer, som kunn-

gjord andning o. s. v. Man skisserar planer för en stadsbefolknings skydd vid anfall, hur den skall bli alarmerad och härberägas i gaståtar rum, hur den skall förses med och upplåras i bruket av gaskydd. En filter att hålla för munnen och en klämmare för näsan — alltså det mest primitiva skyddet — det kan ju var och en ha med sig i fickan liksom nycklar och plånbok. Den herre som på god tro och med anspår på att utföra en gagneilig gärning berättade om dessa och andra åtgärder var kanske den som av alla gjorde den största verkan. Han drog upp en så därhusmässig framtidsbild i all välmening, att man sade sig att döden vore tusen gånger att föredraga framför det skydd han hade att bjuda.

Det behövdes knappast en tysk stabsofficer visade, hur orimligt det vore att organisera gaskydd för ett folk. Det förstod man själv. Men en sak ur hans långa anförande vill jag rädda från glömskan. Ingen kan föreställa sig, sade han, vilken psykisk påfrestande det är

Några droppar COPIN
på golvet, en lätt gnidning med en trasa och Er korkmatta eller Ert parkettgolv är som nytt tack vare

Det flytande bonvaxet COPIN

1/1 fl. å 1 kg. 4 kr. pr. styck. 1/2 fl. å 1/2 kg. 2.25 kr. pr. styck.
Ej eldfarligt. Vackraste yta erhålles, om man sparar på Copin.
T. OLSENS F. A. B., Munkbron 11. Tel. Nehr 34 24.

na infalla när som helst under året, för de yngsta t. o. m. med utslutande av somrarmånaderna. Härtill kommer, att flertalet av dessa befattningshavare under krigs- och krisåren fått vidkännas en arbetsbörda, vars nedbrytande verkningar äro inte på långt när övervunnna. Och dock ha revisorerna vid utredningen beträffande de kvinnliga befattningshavarna lagt huvudvikten just på dessa två personalgrupper. Nära två tredjedelar av samtliga reviderade befattningshavare tillhöra kommunikationsverken, och huvudparten härav utgöres av nämnda kvinnliga befattningshavare vid post- och telegrafverkens lokalförvaltningar.

Genom att på detta sätt utvälja material ha revisorerna åstadkommit en jämförande statistik mellan å ena sidan 1.036 manliga befattningshavare, bestående av tjänstemän av högre grad med självständigt och lugnt arbete samt expeditionsvakter med rörligt, sällan forcerat arbete. å andra sidan 2.677 kvinnliga befattningshavare, bestående av postexpeditörer, telegrafexpeditörer och kas-satjänstgörande med intensivt och emerverande expeditionsarbete; samt kvinnliga befattningshavare av lågsta grad, huvudsakligen sysselsatta med maskinskrivning och därmed jämförligt arbete.

Revisorerna synas själva ha an-

sett urvalet av material icke alldeles oantastligt. De förklara i sin berättelse, att »med hänsyn till den vikt, som vid utredningen lagts på vissa stora grupper av personal, huvudsakligen kvinnlig sådan, vid post- o. telegrafverken, har givetvis resultatet i fråga om de kvinnliga befattningshavarna i allmänhet starkt påverkat av förhållandena vid dessa verks». Varför ha då icke revisorerna vid avgivandet av sina slutomdomen tagit hänsyn till dessa egenartade förhållanden?

Såsom förut nämnts, ha befattningshavarna vid post- och telegrafverkens lokalförvaltning, av vilka huvudsakligen kvinnliga medtagits vid utredningen, till största delen semesterurer, som omfatta hela året, medan byråpersonalen här sin semester förlagd till somrarmånaderna. Detta förhållande måste naturligtvis öva avsevärt inflytande icke

KALASIRIS

Vår grossessörd skattas högt och förskönar figuren. — Största resultat vid underlivsorganen, bräck, vandrande njure och magsäckning. Skapar genast stort välbefinnande. Arbetas helt utan gummi, sitter därför orubbligt fast och ger god hållning och stöd.

Rekommenderas av läkare
Upphängningen av bröstet
genom
KALASIRIS
Björns Järnring, 108, 2010.

ning till denna paragraf inkallades alla Tysklands giftslärdare inför en ententekommision och fingo sig frågor förelagda.

Men alla professorerna hade med en gång blivit mycket dumma och glömska, man fick ingenting ur dem! Varpå ententen skapade sig en egen kemisk industri och sina egna staber av giftgasuppsinnare. Så att nu de flesta-stater i världen äro inriktade på att förbereda gaskriget. Man vet väl att fast man skrotat ner Tysklands flotta och artilleri så har avrustningskontrollen fått göra halt vid de kemiska fabrikanas portar. Vid Washingtonkonferensen år 1922 då fem stormakter överenskommo om rustningsminskning till sjöss, antog man också ett förbud mot giftgaskrig, men förbudet var förenat med det gamla förbehållet: förutsatt att alla äro med. Men ingen enda stat har underrettat Washingtondeklarationen. Följaktligen trädde förbudet ej i kraft och följaktligen förbereda sig alla. Om krig bryter ut i morgon kunna folken falla över varandra som giftgasmörda-

TORPEDO
SKRIVMASKINER

WELWERKE A-G. FRANKFURT, M. RÖDELHEIM
MASKINENGÄRTNEN FRYKE & C
STOCKHOLM TEL. 10.6195

trophjättar, fromt, lutherskt hem än då jag bodde hos en bonnfabrikant i Rhenprovinsen för några år sedan. På lördagskvällen berättade mig hots herr något om de tjänster han gjort den tyska arméledningen, på söndagsmorgonen sjöng den talrika barskarnan psalmer i hallen utanför gästrummet. Människor förena alljämt lika bekvämt religion, människokärlek och människosläkt som de gamla korsriddarna. Nej, kanske icke lika bekvämt eftersom numera allt det självbedrägeri behövs, som jag har ovan antytt. Men jag är säker om, att de som syssla med modern krigsteknik i en eller annan form skulle blivit lika förvånade som förbittrade, om de hört vad den holländske sociologen de Light yttrade: Hur kan man se ner på de stackars kvinnor, som bara själva sin kropp, och tolerera de vetenskapsmän som sälja sin hjärna, sin intelligens, sin vetenskap till slavtjänst åt brodermodert.

På mitt hotell bodde under dessa dagar ett stort antal herar av den kemiska industrien. Till I. G. Farbenindustrien, den stora kemiska koncernen, höll ett stort sammanträde i Frankfurt, samtidigt som antikongressen behandlade denna industri och dess möjligheter att förvandlas till giftgasindustri. Dessa herrar sågo ut som andra hyggliga familjefäder. Det visste jag förut, ty sällan har jag varit gäst i ett mera

ELFRIDA ANDRÉE

Fort. fr. sid. 1.

kompositioner och under hennesegegn ledning.

Snille kraft, humor och en flammande självföretagande kärlek till det goda och sköna i alla gestalter — hur måtte hon inte med dessa gåvor överallt ha gått skapande och lyftande fram.

Vad hon sedan 1895 tillsammans med sin systerdotter Elsa Stenhammar genom Göteborgs folkkonserter gjort för att ädel musik skulle nå fram till en verkligt bred publik, låter sig kanske aldrig uppskattas. Elsa Stenhammar har ju under de sista åren helt haft ledningen — och kommer i vår att föra fram den åttahundrade av dessa folkkonserter. Men ännu i höstas, då Viktor Rydbergsmintan firades med framförande av Elfrida Andrées Vaknen och snöfrid, var hon närvarande och fick mottaga den varmaste hyllning just från den verkligt breda publik som hon under så många år älskat och fostrat fram.

Vid hennes död skrev docenten Daniel Fehrman, som en gång varit elev till Elfrida Andrée: Hon förkroppsligade för mig något av det

blott på behovet av sjukledighet utan även på sjukledighetsdagarnas fördelning på årets olika månader. Revisorerna förbise emellertid helt och hållet detta faktum.

Såsom ett ytterligare stöd för sina uttalanden rörande kvinnornas större sjuklighet framdraga revisorerna till sist även den utredning, som verkställdes av 1921 års lönekommitté. Denna utredning är, i vad den avser nu ifrågakvarande förhållanden, byggd på så uppenbara och ofta påvisade felkällor, att dess återropande uteslutande är ägnat att väcka förvåning.

Att de kvinnliga befattningshavarna inom de av revisorerna undersökta personalgrupperna i angiven utsträckning begagnat sig av sjukledighet har sin förklaring i de förhållanden, under vilka de arbetat och fortfarande arbetar. De är allmänhet under hela sin tjänstetid ett i högsta grad tröttsamt och slittande expeditörsarbete. Frånvaron av beföringsmöjligheter utövar i sin mån en nedslående verkan, som i längden icke kan undgå att sätta spår även i fråga om hälsotillståndet. Dessa tjänstemän arbeta dessutom ofast under ogynnsamma förhållanden med avseende på arbetsutrymme, i det att de äro placerade många i samma rum, och sålunda icke kunna undgå risken av smitta, exempelvis vid influensaepidemier. De lokaler, där allmänheten går ut och in, äro vanligen dra-

vackraste och underbaraste som det kommit på min lott att möta. — Hennes bild kommer alltid att stå levande för alla som måst giva sig in under hennes väsens trollmakt. Jag skriver med avsikt 'måst', ty hennes överlägsenhet verkade oövertägligt.

Den som nu för Tidevarvet skrivit nära ord om Elfrida Andrée, är djupt medveten om hur blekt de förnämliga teckna ens något av den glans, den värme, den omutliga idealitet som strålade ut från henne och gjort hennes långa liv till en kraftkälla. Klart också för den, som blott känt henne under de sista sena åren förnåmens under kärlekens glöd, genialitet och energi, som för all vad den rör de vid satte stora mått och stora mål. Dess susande, väckande vingslag höras för mig på särskilt sätt genom de ord ur Viktor Rydbergs Vaknen, som Elfrida Andrée tolkat på nytt med sin musik:

Vaknen, vaknen upp till livet,
I som drogens häns fört döden,
morgonrodnans fana svajar,
upp och följn hennes öden!

Honorinr Hermelin

giga, varför där arbetande tjänstemän i vida högre grad än övrig personal äro utsatta för förkyllning. Vidare ha de låga löner, till vilka ifrågakvarande kvinnliga personal under många år varit hänvisad, tidigare tvungit till överdragsarbete i sådan utsträckning, att verkningarna av dessa års överanstängning alltjämt göra sig gällande.

Man kan icke anställa jämförelser mellan å ena sidan högre tjänstemän med självständigt och lugnt arbete och å andra sidan befattningshavare, som under sju timmar varje dag äro oavbrutet sysselsatta med expeditörsarbete, vilket de icke ett ögonblick få lämna. Lika litet kan omfattningen av post- och telegrafexpeditörernas sjukledigheter anses utgöra bevis för kvinnliga tjänstemäns mindre fysiska och psykiska motståndskraft och mindre lämplighet för tjänstgöring av ifrågakvarande slag, då man icke gjort något för att konstatera manliga tjänstemäns större motståndskraft och lämplighet under i allo motsvarande förhållanden.

Statsrevisorernas ifrågakvarande utredning kan knappast hälsas med tillfredsställelse ens på de håll, där man söker efter anledningar att nedpressa lönenivån för de kvinnliga befattningshavarna. Att utredningens upphovsmän icke äro frammanför denna strävan är tämligen tydligt, då man tager i betraktande urvalet av statistikmaterial och dess

sammansättning samt revisorernas uttalanden, framför allt deras särskilda framhållande av satta resultatet av den verkställda utredningen synes vara värt beaktande vid den allmänna revision av nu gällande avlösningsreglementen, som enligt beslut av Kungl. Maj:t den 29 juni 1928 skall verkställas.

Det är anmärkningsvärt, att man just nu, under pågående lönerreglering, funnit skäl att så ivrigt syssla med jämförande undersökningar av mäns och kvinnors sjukledighet. Det är nämligen icke blott statsrevisorerna, som ägnat denna fråga uppmärksamhet. Även kommunikationsverkens lönenämnd har funnit sig föranlåten att verkställa en liknande utredning och därvid gått till väga på ungefär samma sätt.

Lönenämnden har av Kungl. Maj:t anmodats att avgiva uttalande med anledning av att överrevisorerna vid statens järnvägar konstaterat större sjuklighet inom kontrollkontoret än inom övriga avdelningar av järnvägsförvaltningen, och detta har givit nämnden anledning att

Bageri och Kafferum

Klara Norra Kyrkogata 26
(Lavid Kungsgatas mitt emot Hotel Carlton)
Telefon Norr 84 05

Försäljning av

Hembakat kaffebröd, Wienerbröd etc.
Servering av
Kaffe, Thé, Smörgåsar

undersöka sjukfrekvensen bland kommunikationsverkens personal i allmänhet samt att därvid uppedla tjänstemännen i två huvudgrupper, manliga och kvinnliga, oavsett arbetsart och övriga hälsotillståndet påverkande omständigheter.

Vid denna utredning har man såsom sjukledighet medräknat även vissa ledigheter på grund av grov och sålunda åstadkommit en avsevärd höjning av sjukledighetsprocenterna för de kvinnliga tjänstemännen. Vidare ingår i utredningen den stora gruppen rikstelefonister, vilkas arbete är i så hög grad påfrestande för hälsa och nerver, att denna grupp icke kan ifrågasättas som arbetets slitande inverkan jämföras med någon annan person, vilket även har beaktats av statsmakterna genom att pensionsåldern för dessa tjänstemän fastställts till 55 år. Härigenom har nämnden exempelvis för telegrafverkets del fått till stånd jämförelse mellan å ena sidan kvinnliga befattningshavare, vilka till största delen (77,65 % år 1926) äro rikstelefonister och telegrafexpeditörer, å andra sidan manliga befattningshavare, bland vilka icke finnes någon grupp, vars arbete kan jämföras med rikstelefonisternas. Vidare endast ett fåtal tjänstemän (9,06 % år 1926), vilkas arbete är likartat med telegrafexpeditörernas, medan huvudparten av denna manliga grupp utgöres av linjepersonal med huvudsakligen utomhusarbete, samt högre tjänstemän. På detta sätt har

EN KAMRAT

— Åsch, säger Nisse, nu slog min boll sönder den där fina fönsteruttan, som magistrern förbjudt oss att komma nära. Nu åker jag allt fast.

— Anej, svara kamraterna, vi ska hålla ihop, så att magistrern inte får veta vem det är. Då kan han tro att det är en grabb i en annan klass. Vår klass har ensam varit på gården den här timmen och ingen kan ha sett oss, utan vi ska nog lura magistrern.

Härom tyckas alla vara eniga.

— Men, invänder Olle, om det blir förhörd, kanske läraren i vår klass frågar var och en, om han vet vem det är. Och då kan man väl inte ljuga.

— Nej men Olle, du är då en feg stackare, som inte vågar ljuga för en kamrats skull. Aldrig törs du någonting heller. I går tordes du inte röka för din farsa, och i dag törs du inte hjälpa en kamrat.

— Nog vill jag hjälpa en kamrat, svarar Olle förlägen.

Nu ringer det in till nästa lektion, och pojkarne få marschera upp i klassen. Om en stund kommer överläraren in och resonerar några minuter i viskande ton med magistrern. När han går, säger läraren:

— Den fina glasrutan som ni skulle åka i är sönder. Det måste vara någon här i klassen, som har förstört den, annars skulle det inte ha skett under förra timmen, då ni ensamma var ute och sparkade boll. Jag hoppas att den skyldige är ärlig och erkänner.

Ingen svarar.

— Ja, det skyldige är för teg för att erkänna, fortsätter läraren och ser spörsmålet på Olle i klassen. När hans blick faller på Olle, rodnar pojken, varför läraren frågar:

— Är det Olle som förstört rutan?
— Nej, kommer det i bestämd ton.
— Men du vet vem det är?
— Ja, blir svaret med mera tvekan i röst.

— Säg ifrå rikligt bestämt. Ja eller nej? Efter ett ögonblicks dröjsmål fattar Olle

Förhållningsåtgärder vid influensa.

Av med. Dr J. Os. Bruck och Med. Dr F. Arneheim, Berlin.

Influensan är en infektionssjukdom, av vilken smittan för det mesta kommer därav, att sjukdomsalstrarna såsom små, små droppar vid hosta, nysning och tal spridas från andningsvägarna. Inflammation av luftvägarna från den lättare katarren till den svåraste lunginflammation, hjärtakkomor, sjukdomar i matsmältningsorganen, i nervsystemet, i njurarna o. s. v. äro de vanligast förekommande.

Följande försiktighetsåtgärder böra vidtagas vid större och mindre influensaepidemier:

1. Redan vid den som synes lättare

le ett raskt beslut och svarar med fast stämna:

— Ja, jag vet vem det är, men jag talar inte om det. Jag vill inte ljuga och säga att jag inte vet det. Men jag vill inte heller förorda en kamrat. I stället får magistrern hellre straffa mig för att jag inte svarar.

— Det var bra tänkt av dig, svarar läraren helt belåtet. Och nog förstår jag att flera av er vet vem som är den skyldige. Men för Olles skull skall jag inte fråga mera. Jag skall blott höra efter vad rutan kostar och sedan får ordningsmannen taga upp bestämmelsen av den skyldige ensam eller låta kamraterna dela kostnaden, vilket ni själva vill. Och nu tycker ni nog att Olle är en duktig pojke, som tordes vara uppriktig, även innan han visste att jag inte skulle bli svär emot honom. Ärlighet varar långt.

Det syns på kamraterna att de hålla med läraren. De ha fått nerr aktning för Olle på nyss. Gösta Setterberg.

*förkyllningens bör man gå till sängs och taga temperaturen!

2. Försök åstadkomma ordentlig utsvettning genom att dricka fläder- eller kamomill-te; några åcetylaldehyd- (Apyron)tabletter 3 å 6 per dag äro därvid utmärkt hjälpmedel.

3. Tillfråga genast vid förekommande feber läkare, ty endast denne kan bedöma eventuellt uppstående komplikationer och vidtaga ändamålsenliga åtgärder!

4. Lämna icke sängen för tidigt! Recidiv och följdjukdomar äro således farliga.

5. Då influensaalstrarna huvudsakligen intränga genom mun och svalg, måste man sörga för dessas grundliga desinfektion. Bättre än alla gurgelvatten, vilka i synnerhet för barn äro mycket obehavliga (ofta t. o. m. farliga) verka därvid Formamin-tabletterna; ty medan man med gurgelvatten endast kan öppna en ytlig och därför ofullkommen sköljning av mun och svalg, intränga den Formaminhaltiga saliven i de minsta och avlägsnaste delarna av svalget och Åstadkommer också genom successiv avspaltning av formaldehyden en säker desinfektion av mun och svalghålorna (åt var hel eller halvtimme en Formamin-tablett långsamt smälta i munnen!).

6. Sålvidt i fråga om förebyggande så väl rekommendationerna efter influensa äro Kalzan-tabletter att rekommendera. De äro utomordentligt apptretande och hava en gynnsam inverkan på näringsstillståndet.

7. Tvätta så ofta som möjligt händerna, oavkortligen före måltiderna och efter allt annat arbete, där det tänkas kan, att händerna komma i beröring med smittolstrare! Låt icke händerna onödigtvis komma i beröring med munnen!

Lönerregleringskommittén har för visso anledning att ställa sig skeptiskt gentemot den vägledning vid lönerregleringen, som dessa utredningar tydligen äro avsedda att giva. Det måste vara svårt att finna anledningar till lägre värdesättning av det kvinnliga arbetet, då man nödgas tillgripa så uppenbart felaktig bevisning rörande kvinnornas mindervärdighet som den genom dessa utredningar presterade.

4-5 går inte

om man ej vill låna. I en rationellt ordnad hushållning lånar man icke. Varje ömtänksam hushållningsordnar därför sin hushållning utan att sätta sig i skuld genom att handla kooperativt.

Ida Norman - Skomagasin

Humlégårdsgatan 6 - Tel. 78615

Rekommenderas

REPARATIONER UTFÖRAS

Reella varor

Vid uppvissnad av denna annons lämnas 5% rabatt

Låga priser

SÖDERMANLANDS

ENSKILDA BANK

DEPOSITIONS- KAPITAL & SPARKASSERÄKNING

mot högsta gällande ränta

Solidarisk Bank. Grundad 1805.